

SZEMPONTRENDSZER A SZÜKSÉGLETFELMÉRÉS ELKÉSZÍTÉSÉHEZ

Segédlet a „Vissza az utcáról” című, „2011 – UNY” kódú pályázati felhívás 8. számú mellékletének elkészítéséhez

A szükségletfelmérésnek a jelenlegi állapotot, a problémák feltérképezését, valamint a megoldás lehetőségeit kell bemutatni.

Az alábbi szempontok iránymutatásul szolgálnak, példákat sorolnak fel. A szükségletfelmérésnek a releváns pontok kifejtését kell tartalmaznia.

A célcsoport általános bemutatásán túl a szükségletfelmérés tartalmazhat anonimizálva konkrét ügyfelekre vonatkozó adatokat is, amennyiben a programban résztvevő ügyfelek már kiválasztásra kerültek. Ebben az esetben is szükséges kifejtetni a településen, illetve az ellátási területen élő, és azon belül a tartósan közterületen élő ügyfelek általános jellemzőit.

A FELMÉRÉS KÉSZÍTÉSE SORÁN A KÖVETKEZŐ TÉMÁKRA ÉRDEMES KITÉRNI:

1. A szükségletfelmérés készítésének módszere, a felhasznált adatok:

A szükségletfelmérés készítése során felhasznált adatok, statisztikák sokféle forrásból származhatnak, és több időpontban készülhetnek. Az adatok összehasonlíthatósága és értékelése szempontjából fontos tisztázni, hogy a felmérés alapját képező adatok honnan származnak, ki, mikor, és milyen módszerrel rögzítette azokat.

2. A program megvalósításának tágabb környezete, a település (főváros esetén a pályázó által ellátott településrész) és a településen elérhető szolgáltatások, ellátások bemutatása a közterületen élők helyzetével összefüggésben:

A program megvalósításának tágabb környezete fontos a jelenlegi helyzet megértéséhez. Olyan szempontok merülhetnek fel, melyek segíthetik a program megvalósítását (pl. munkaügyi központ bevonása), vagy gátat jelenthetnek a program bizonyos elemei szempontjából (pl. segélyre való jogosultság szabályai).

3. A település (főváros esetén a pályázó által ellátott településrész) hajléktalan-ellátása, és/vagy a pályázó által nyújtott kapacitások, szolgáltatások bemutatása:

A hajléktalan-ellátó rendszer meglévő kapacitásainak áttekintése segít meghatározni, hogy milyen többletkapacitások, vagy hiányterületek azonosíthatóak az adott településen (településrészen).

4. A településen (főváros esetén a pályázó által ellátott településrészen) élő, és/vagy a pályázóval kapcsolatban lévő hajléktalan célcsoport általános jellemzése:

A tágabb és szűkebb célcsoport azonosítása, az általános jellemzők leírása során meghatározhatóak a főbb tendenciák, az általános jellemzők.

5. Az egyes alcsoportok, illetve – ha nem bontható alcsoportokra – a célcsoport jellemzőinek részletezése:

A program szűkebb célcsoportjának, a tartósan közterületen élők jellemzőinek részletezése, a jelenlegi helyzet részletes leírása, és a szükségletek azonosítása.

6. A szükségletek összegzése és a hiányterületek azonosítása:

Annak bemutatása, hogy a szükségletfelmérés időpontjában a meghatározott célcsoport helyzetének javítására milyen eszközök állnak rendelkezésre, és mik azok a szükségletek, melyekhez nem kapcsolódnak megfelelő megoldások, illetve szolgáltatások.

7. Lehetséges eszközök, megoldások, módszerek a hajléktalan célcsoport lakhatási helyzetének javítására:

A szükségletfelmérés készítése során azonosított szükségletekre adható megoldási javaslatok összegzése, és azokon belül a pályázatban megvalósítható célok elkülönítése.

AZ EGYES TÉMÁKON BELÜL AZ ALÁBBI SZEMPONTOK KIFEJTÉSE SZÜKSÉGES:

1. A SZÜKSÉGLETFELMÉRÉS KÉSZÍTÉSÉNEK MÓDSZERE, A FELHASZNÁLT ADATOK

- 1.1. Milyen információk alapján készült a szükségletfelmérés (pl: saját adatbázis, „Február 3.” kutatás adatai, kérdőív, szociális munkások információi, intézményi dokumentáció – gondozási lapok, ügyfelekkel készített interjú stb.)
- 1.2. A szükségletfelméréshez felhasznált adatok mikor kerültek felvételre? Mikor készült a szükségletfelmérés?
- 1.3. Ki készítette a felmérést, ki vette fel az adatokat? (pl: utcai szociális munkás, intézményvezető, módszertani munkatárs, stb.)
- 1.4. Milyen tapasztalatok voltak a felmérés során (pl.: milyen visszajelzések érkeztek a tervezett programmal kapcsolatban a kollégáktól, az ügyfelektől, voltak-e váratlan eredményei a szükségletfelmérésnek)

2. A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁNAK TÁGABB KÖRNYEZETE, A TELEPÜLÉS (FŐVÁROS ESETÉN A PÁLYÁZÓ ÁLTAL ELLÁTOTT TELEPÜLÉSRÉSZ) BEMUTATÁSA A KÖZTERÜLETEN ÉLŐK HELYZETÉVEL ÖSSZEFÜGGÉSBEN

- 2.1. A közterületen élő hajléktalan emberek számára elérhető, hajléktalan-ellátó rendszeren kívüli szolgáltatások (családsegítő szolgálat, munkaügyi központ stb.); a felsorolt szolgáltatások közül melyekhez fér hozzá ténylegesen a célcsoport, mi az oka, ha nem veszi igénybe az adott szolgáltatást.
- 2.2. A közterületen élők szempontjából fontos helyi rendeletek, jogszabályok (közterület-használatra, segélyezésre, ellátási jogosultságokra, lakcímbeljelentésre stb. vonatkozó szabályozások)
- 2.3. A közterületen élők számára elérhető juttatások, jövedelemforrások (önkormányzati segélyek, juttatások, helyi közfoglalkoztatási program, közfoglalkoztatási programban résztvevő hajléktalan emberek száma, stb.)
- 2.4. Lakossági törekvések, hozzáállás, lakossági panaszok, bejelentések, elvárások stb.

3. A TELEPÜLÉS (FŐVÁROS ESETÉN A PÁLYÁZÓ ÁLTAL ELLÁTOTT TELEPÜLÉSRÉSZ) HAJLÉKTALAN-ELLÁTÁSA, ÉS/ VAGY A PÁLYÁZÓ ÁLTAL NYÚJTOTT KAPACITÁSOK, SZOLGÁLTATÁSOK BEMUTATÁSA:

- 3.1. A hajléktalan-ellátó rendszerben milyen szolgáltatások érhetőek el az ügyfelek számára, milyen szükségletekre tud, és melyekre nem tud választ adni a hajléktalan-ellátó intézmény és/vagy hajléktalan-ellátó rendszer.
- 3.2. Az elérhető szolgáltatások milyen kapacitásokkal rendelkeznek (férőhelyszámok, férfiak és nők számára elérhető szolgáltatások, speciális szolgáltatások – páros elhelyezés, egészségügyi ellátás, lábadozó stb.)

3.3.A szolgáltatások igénybevételének feltételei, igénybevételi küszöbök (térítési díj, igazolások, alkoholos állapot tolerálása, „kitiltások”, stb). Van-e különbség az írásban is rögzített hivatalos szabályok, és a napi működési gyakorlat között?

4. A TELEPÜLÉSEN (FŐVÁROS ESETÉN A PÁLYÁZÓ ÁLTAL ELLÁTOTT TELEPÜLÉSRÉSZEN) ÉLŐ, ÉS/ VAGY A PÁLYÁZÓVAL KAPCSOLATBAN LÉVŐ **HAJLÉKTALAN CÉLCSOPORT ÁLTALÁNOS JELLEMZÉSE:**

4.1.A településen (településrészen) élő hajléktalan emberek, ezen belül közterületen élők számának bemutatása az elmúlt 1-5 évben (de minimum a legutóbbi krízisidőszakban).

- nyilvántartott hajléktalan emberek száma, annak változása,
- a tartósan (több mint két éve, öt éve, tíz éve) hajléktalanként élők aránya, annak változása,
- nyilvántartott közterületen élők száma, annak változása,
- a közterületen élők közül a nyilvántartásban „aktívként” (minimum havi találkozás) szereplő ügyfelek létszáma, annak változása,
- a tartósan (több mint egy éve, több mint két éve) közterületen élők aránya, annak változása,
- szezonális jellemzők (eltérések a téli és nyári időszak adataiban),
- demográfiai jellemzők (férfiak/nők aránya, korcsoportok, képzettség, jövedelem, stb.)

4.2.A célcsoporton belül további alcsoportok meghatározása, például:

- zöldterületeken élők (sátrak, kalyibák, barlangok),
- elhagyott/romos épületekben élők,
- közterületeken éjszakázók (aluljárók, kapualjak, utcák, parkok, csatornajáratok, vasútállomás, stb),
- magánteleken, nem lakás céljára szolgáló épületekben alvók (nyári konyhákban, sufnikban, istállókban, lakókocsikban, lépcsőházakban aluljáróban élők),
- saját, de lakhatásra alkalmatlan ingatlanban élők (komfort nélküli, fűtetlen, romos, stb),
- stb.

5. AZ EGYES ALCSOPORTOK, ILLETVE – HA NEM BONTHATÓ ALCSOPORTOKRA – A CÉLCSOPORT JELLEMZŐINEK RÉSZZLETEZÉSE

5.1.Az alcsoportra vonatkozó alap statisztikai adatok

- demográfiai jellemzők (férfiak/nők aránya, korcsoportok, képzettség stb.),
- hajléktalanságban töltött idő, azon belül közterületen töltött idő

5.2.A tartózkodási hely, és az alvóhely jellemzői

- a helyszínek jellemzői (település centrum, periféria, külterület stb.),
- lakhatási jellemzők, a lakhatás körülményei (komfort, felszereltség, megközelíthetőség, fűthetőség, biztonságosság, stb.)

5.3.A megélhetésre, jövedelemre vonatkozó adatok

- öfenntartás eszközei, módszerei (élelem megszerzése, fűtés, tisztálkodás)
- jövedelmi helyzet, jövedelemforrások (legális/nem bejelentett, rendszeres/alkalmi/szezonális, munkajövedelem/transzferjövedelem stb.)
- munkaképesség (fizikai, mentális alkalmasság),
- önálló életvitelre való alkalmasság, motivációs szint

5.4. Mentális és fizikai jellemzők ismertetése

- egészségi állapot, testi betegségek, szükséges egészségügyi ellátások, kivizsgálások
- mentális állapot (pszichiátriai betegségek, szenvedélybetegségek)
- ápolási szükséglet, tartós bentlakásos intézményi elhelyezésre való jogosultság, illetve annak szükségessége

5.5. Társas-, és segítő kapcsolatok bemutatása

- társkapcsolati jellemzők: jellemzően magányosan, párokban, csoportokban élnek-e
- kapcsolat más hajléktalanokkal, a környéken élő nem hajléktalanokkal, a hatóságokkal, hivatalos szervekkel
- szociális-, hajléktalanellátó rendszerrel való kapcsolat: mely szolgáltatásokat vesznek/nem vesznek igénybe
- kapcsolat az utcai szolgálattal (milyen szolgáltatásokat nyújt a szolgálat, milyen gyakoriságúak a találkozások, miben kérnek segítséget, stb)

5.6. Egyéb erőforrások, készségek, képességek, kapcsolatok

6. A SZÜKSÉGLETEK ÖSSZEGZÉSE ÉS A HIÁNYTERÜLETEK AZONOSÍTÁSA

6.1. A célcsoport fenti jellemzőiből melyek javíthatóak, illetve melyek nem javíthatóak a jelenlegi helyzetben (külső/újabb források bevonása nélkül)

- a képzettség, szaktudás területén (szükséges-e képzés, átképzés, fejlesztés, vannak-e elérhető tanfolyamok, képzések, ahová bevonható a célcsoport stb.),
- a tartózkodási hely, és az alvóhely biztonságosabbá, komfortosabbá tételének területén (átmeneti jelleggel, életmentő céllal),
- egyéb lakhatási lehetőségekhez juttatás területén (önálló lakhatás, intézményi ellátás, önkormányzati bérlakás, tartós bentlakásos intézmény stb.),
- a megélhetésre, jövedelemre vonatkozóan (jogosultak-e olyan szolgáltatásokra, juttatásokra, melyekben jelenleg nem részesülnek, stb.),
- mentális és fizikai jellemzők területén (javítható-e a hozzáférésük az egészségügyi-, szenvedélybeteg-, és addiktológiai szolgáltatásokhoz, elindítható-e általános állapotfelmérésük, kivizsgálásuk stb.),
- társas-, és segítő kapcsolatok terén (bővíthető-e a kapcsolatrendszerük, javítható-e a kapcsolatuk a környezetükkel, a hivatalos szervekkel),
- egyéb erőforrások, készségek, képességek, kapcsolatok, milyen eddig kiaknázatlan lehetőségeket rejtenek.

6.2.A fentiek alapján milyen hiányterületek azonosíthatóak, mik azok a szükségletek, melyek nem oldhatóak meg a jelenlegi helyzetben

7. LEHETSÉGES ESZKÖZÖK, MEGOLDÁSOK, MÓDSZEREK A HAJLÉKTALAN CÉLCSOPORT LAKHATÁSI HELYZETÉNEK JAVÍTÁSÁRA

7.1.Mely területeken szükséges külső források bevonása, új szolgáltatások kiépítése, milyen hiányzó kapacitásokat kell pótolni

- milyen változtatások szükségesek az intézmény (a pályázó szervezet) saját meglévő keretein belül, a meglévő szolgáltatásokban,
- milyen változtatások szükségesek (és lehetségesek) az intézmény (a pályázó szervezet) működésében, szabályrendszerében, igénybevételi feltételeiben, az intézményi protokollokban,
- milyen változtatások szükségesek (és lehetségesek) az intézmény (a pályázó szervezet) kapacitásában, infrastruktúrájában (alacsony küszöbű zsilipszoba létrehozása, egyágyas, páros-, csoportos elhelyezésre alkalmas helyiségek kialakítása, háziállat elhelyezésének megoldása, átmeneti szálló igénybevételének lehetővé tétele, stb.),
- milyen új külső lakhatási lehetőségek biztosítása szükséges (munkásszálló, támogatott albérlő, kiléptető lakás, külső férőhely – önálló életvitelre képeseknél –, tartós szociális intézményben való elhelyezés, stb.),
- a célcsoport rendszeres jövedelemhez juttatásához milyen szolgáltatások kialakítása, intézkedések megtétele szükséges (képzéshez juttatás, munkavállalásra felkészítés, munkatapasztalat-szerzés, képzéshez juttatás stb.),
- a célcsoport mentális állapotának javításához milyen szolgáltatások kialakítása, intézkedések megtétele szükséges (pl: önismereti csoport, pszichológus bevonása, stb.),
- a célcsoport egészségi állapotának javításához milyen szolgáltatások kialakítása, intézkedések megtétele szükséges.

7.2.A fentiek közül a pályázati program keretében mit lehet megoldani, mely változtatások valósíthatóak meg a „Vissza az utcáról” program feltételrendszerében.

7.3.A pályázati program megvalósulásához az intézmény saját keretein túl milyen külső szereplők bevonása szükséges a célok elérése érdekében, mely helyi intézményekkel, szereplőkkel kell kapcsolatot kiépíteni, együttműködni, kiket kell bevonni a programba.

7.4.A program keretén belül meg nem valósítható célok elérése érdekében milyen más erőforrások mozgósíthatóak.